

TRIP

ADVO
CATE
N & N
OTAR
ISSEN

RONDGANG DOOR
JURISPRUDENTIE

MR. RENS SNEL
ADVOCAAT
BESTUURSRECHT

De bodem in beweging: wie betaalt de rekening?

Programma

- ◆ Bodembeweging: een geïsoleerd (Gronings) probleem?
- ◆ Betrokkenheid lagere overheid
- ◆ Voorbeelden uit de jurisprudentie
- ◆ Meest relevante jurisprudentie (met uitstraling)

Bodem: een rustig bezit?

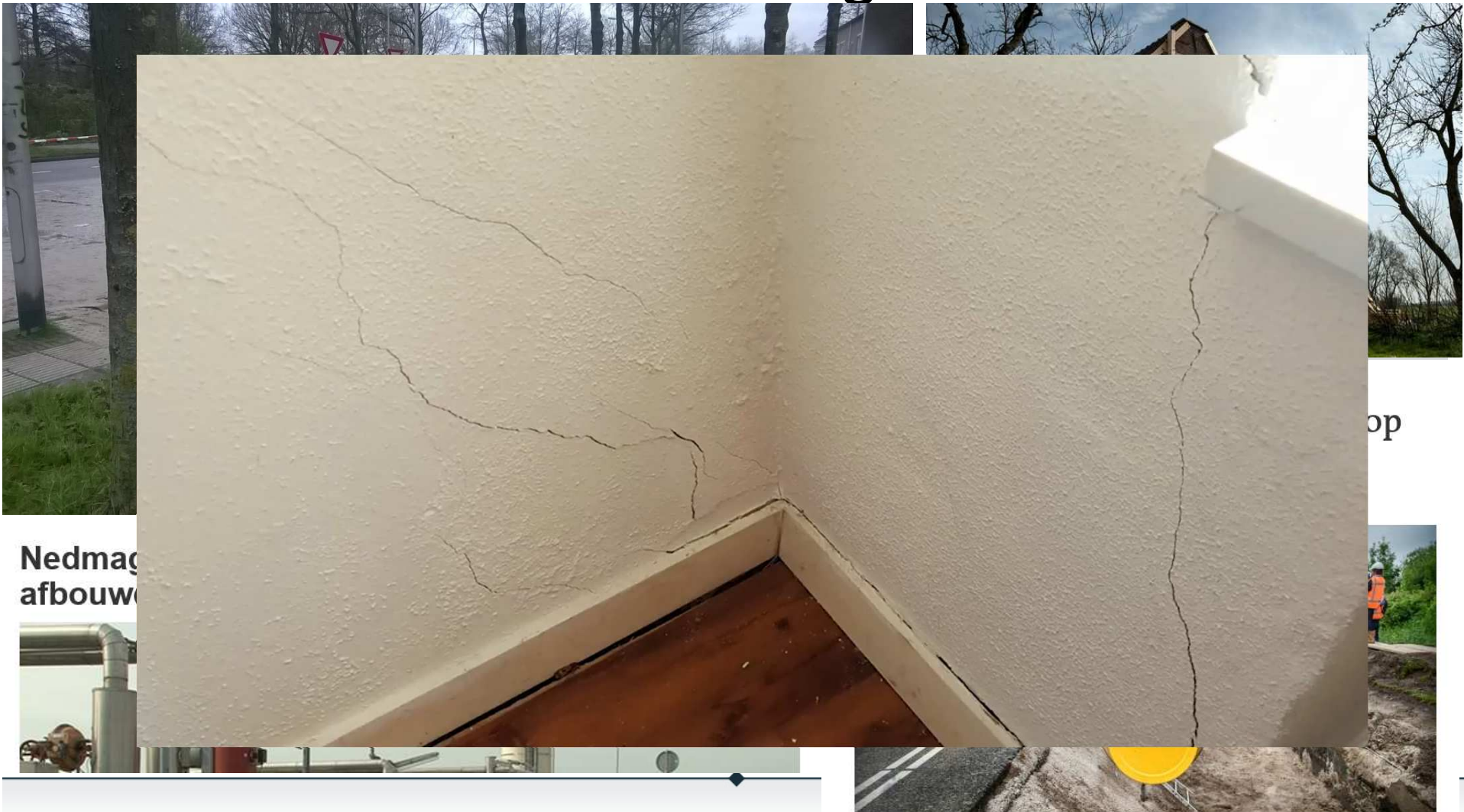
Prestigieus aardwarmteproject stad Groningen stopt direct; strop van enkele miljoenen

© 2 november 2017 • 14 november 2017 • [Bas van Sluis](#) • Groningen

Nedmag moet zoutwinning belangrijkste locatie afbouwen: lek in put

Bodem: een rustig bezit?

Nedmag
afbouw

op

Bodem: een rustig bezit?

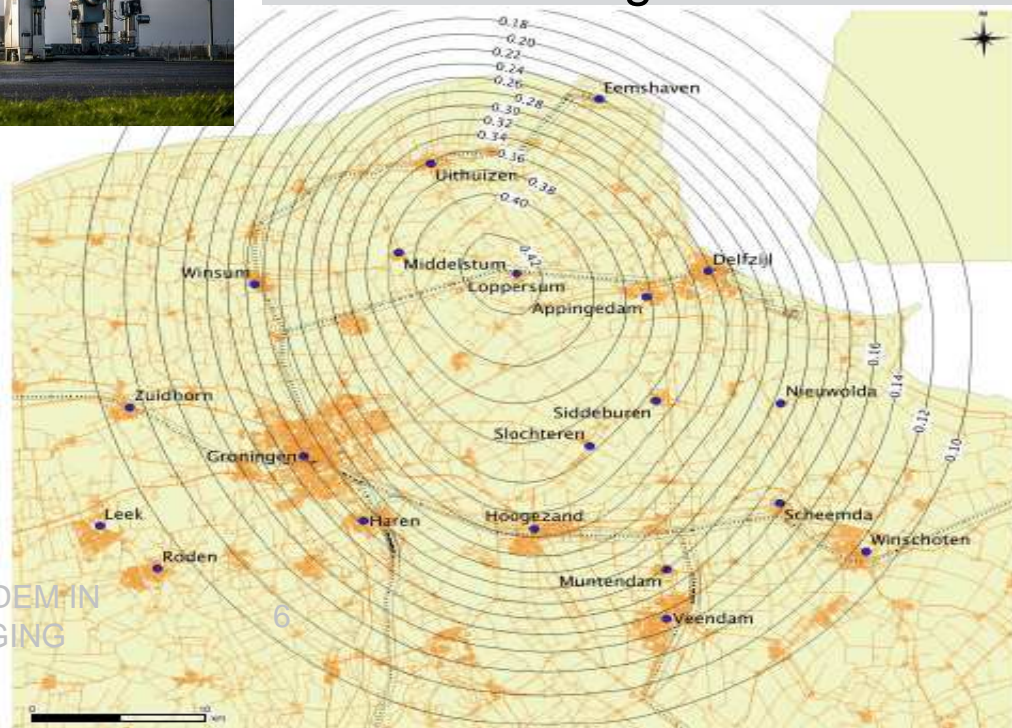

- ◆ Nee dus:
 - ◆ Bodemdaling
 - ◆ Aardbevingen
 - ◆ Verkeerstrillingen
 - ◆ Inklinken, verweken, uitdrogen, etc
- ◆ En met grote gevolgen

Soorten oorzaken

- ◆ Mijnbouwschade:
 - ◆ Bodemdaling
 - ◆ Aardbevingen

Groningens toekomst

Een visioen (ik heb ze van tevoren):
De gasbel heeft zijn laatste gas verloren.
Een menigte staat op de Grote Markt
en staart omlaag naar de Martinitorren.

Kees Stip, 1991

‘Snel duidelijkheid over gevolgen zoutwinning’

HARLINGEN Stichting Bescherming Historisch Harlingen wil voor 1 maart 2019 duidelijkheid over de afspraken omtrent de gevolgen van zoutwinning.

Vanaf 2020 wil Frisia Zout op 3 kilometer uit de kust van Harlingen zout gaan winnen onder de Waddenzee. Hoewel het bedrijf verwacht dat negatieve gevolgen voor de historische binnenstad nihil zijn, is Frisia bereid met de Stichting Bescherming Historisch Harlingen (SBHH), gemeente, provincie en ministerie van economische zaken afspraken te maken over de gevolgen van

eventuele bodemdaling.

Met een pilotproject wil SBHH garanties afdwingen. De betrokken partijen werken hier gezamenlijk aan. Voorzitter Jarig Langhout wil de Harlingers 'werkelijke zekerheid' bieden.

Door tiltmeters te plaatsen op een aantal woningen in het centrum wordt de mogelijke bodemdaling in kaart gebracht. Ook buiten de stad wordt gemonitord. „Mochten onze berekeningen over bodemdaling niet kloppen, dan kunnen we eerder ingrijpen. Wij willen het risico op schade aan de stad liever ook niet”, aldus Frisia-directeur Durk van Tuinen.

Groot onderzoek na verzakking woningen Bomenbuurt Roden

Door ggeersing. 22 februari 2017 → 28 mei 2017

RODEN – Woningcorporatie Woonborg gaat aan de Zulthereschweg in Roden een rij van vier woningen slopen vanwege verzakking van het woningblok. Bij alle vergelijkbare woningen in de Bomenbuurt wordt een nulmeting uitgevoerd.

Soorten oorzaken

- ◆ Uitvoering van werken
 - ◆ Bouwen gebouwen
 - ◆ Aanleggen woonwijken/natuurgebieden

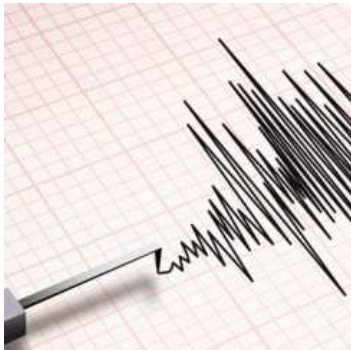
Bouw parkeergarage na verzakking weer hervat

Door [Redactie Bouwwereld](#)

De bouw van de parkeergarage aan het Damsterdiep in Groningen wordt zo snel mogelijk hervat. De bouw van de parkeergarage is in maart stilgezet omdat er verzakking in de omgeving ontstond.

Soorten oorzaken

◆Onderhoud en aanleg opstallen

- ◆Riolering
- ◆Dijken
- ◆Wegen

'Huizen schuiven het Damsterdiep in door achterstallig onderhoud'

Het Damsterdiep in Garrelsweer (Foto: Google Streetview)

Soorten oorzaken

◆ Verkeer

Grondslagen aansprakelijkheid

◆ Stel u treft dit aan:

Grondslagen aansprakelijkheid

◆ En de volgende dag is het dit:

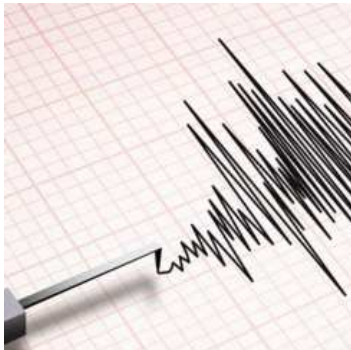

Welke verwijten kunnen u dan treffen?

- ◆ Afhankelijk van oorzaak verzakking:
 - ◆ Wegbeheerdersaansprakelijkheid (6:174 lid 2)
 - ◆ Riool was gebrekkig opstal (6:174)
 - ◆ Riool verkeerd aangelegd (6:162 jo 3.6 waterwet)
 - ◆ Riool was juist te goed (“onbedoeld drainerende werking” opgeheven)
 - ◆ Onvoldoende tijdelijke beveiligingsmaatregelen (6:162)
 - ◆ Onvoldoende onderzoek effecten maatregelen (6:162)

Jurisprudentie verkeer

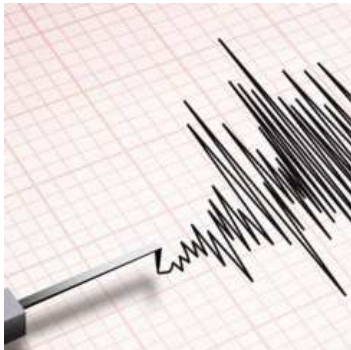
◆ Trillingshinder verkeer

- ◆ Verzakking weg (ECLI:NL:RBMID:2007:AZ8958)
- ◆ Verkeersdrempel (ECLI:NL:RBROT:2010:BP1158;
ECLI:NL:RBARN:2012:BY8282)
- ◆ Bouwverkeer (ECLI:NL:2010:BO6441)
- ◆ Zwaar bouwverkeer en heien (ECLI:NL:GHAMS:2014:4253)
- ◆ Toegenomen verkeersdrukke (ECLI:NL:RBROT:2013:5510)

◆ Trillingshinder aanleg riool

- ◆ Duiker in slappe grond (ECLI:NL:GHAR:2006:AY9958)

Jurisprudentie verkeer

♦ Algemene regel:

“Of het toebrengen van hinder onrechtmatig is, hangt — daargelaten de betekenis van ter zake geldende specifieke wettelijke regels — af van de aard, de ernst en de duur van de hinder en de daardoor aangebrachte schade in verband met de verdere omstandigheden van het geval, waaronder ook de plaatselijke omstandigheden.” (vergelijk: HR NJ 1991/476; Aalscholvers NJ 1992/639; Bijenspat JOR 1998/178)

Jurisprudentie verkeer

- ◆ **Concreet:** (komt neer op: kelderluik, NJ 1966, 136):
 - ◆ Afdoende onderzoek naar eventuele schadelijke effecten,
 - ◆ Mits redelijkerwijs te verwachten en behoudens uiterst bijzondere bodemgesteldheid (bv: ECLI:NL:GHAR:2006:AY9958);
 - ◆ Passende, maar redelijkerwijs te verwachten voorzorgsmaatregelen nemen;
 - ◆ Zo spoedig mogelijk gepaste maatregelen nemen als het toch misgaat (HR NL1973/464)

Jurisprudentie riolering

◆ Uitgangspunten:

- ◆ Burgers zelf verantwoordelijk (ECLI:NL:GHAMS:2017:74)
- ◆ Overheidstaak is deugdelijke en adequate riolering aanleggen en voldoende onderhouden (ECLI:NL:GHSGR:2003:AO0522)
- ◆ Drainerende werking als regel niet het probleem van de gemeente, tenzij bekend met risico ("piepsysteem")

◆ Aldus ook 3.6 Waterwet:

in openbaar gemeentelijk gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel als mogelijk te voorkomen of te beperken

Jurisprudentie riolering

- ◆ Opstalaansprakelijkheid 6:174 BW
 - ◆ *Gebrekkige zaak*
 - ◆ *Voldoende onderhoud*
 - ◆ Bijna weer schuldaansprakelijkheid
- ◆ Vergelijk: Wilnis (verschoven waterkering door droogte)

Jurisprudentie aardbevingen

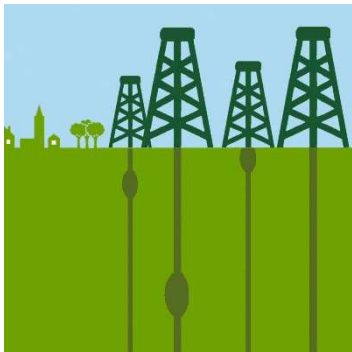
- ◆ Rb Assen 02 september 2015 (ECLI:NL:2015:4185)
- ◆ Gerechtshof 23 januari 2018 (ECLI:NL:2018:618)
- ◆ Aansprakelijkheid?
 - ◆ 6:177 BW en erkend.
 - ◆ 6:162 en 6:174 onbesproken
- ◆ Causaliteit?
 - ◆ Relatie aardbevingen en schade niet ter discussie evenmin als relatie met waardevermindering

Jurisprudentie aardbevingen

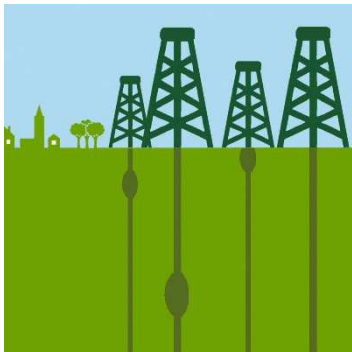
- ◆ Bijzonder was wél: wijze van begroting schade
- ◆ Abstract versus concreet (6:97 BW)
- ◆ Hier geen fysieke schade en ook geen concrete schade
- ◆ Niettemin regel:
 - ◆ Gezien de schade-oorzaak en de in Nederland levende rechtsovertuigingen is er reden om in dit geval geen hoge eisen te stellen aan de toelaatbaarheid van abstracte schadebegroting. Voldoende is dat de schade een voldoende structureel karakter heeft, begroting van de schade mogelijk is en niet op onoverkomelijke bezwaren stuit vanuit het oogpunt van doelmatigheid en dat de woningeigenaren belang hebben bij abstracte schadebegroting.

Jurisprudentie aardbevingen

- ◆ Rb Assen 1 maart 2017 (ECLI:NL:RBNNE:2017:715)
 - ◆ Nam handelt onrechtmatig, want in strijd met artikel 33 Mbw en inbreuk op eigendomsrecht. Vergunning doet niet ter zake.
 - ◆ Aantasting woongenot is “aantasting in de persoon” (6:106 BW) (eerdere voorbeelden: oudejaarsrellen ECLI:NL:HR:2004:AO7721 en Baby Kelly (ECLI:NL:HR:HR:2005:AR5213) want ernstige inbreuk op fundamenteel persoonlijkheidsrecht waardoor bewoner rechtstreeks is getroffen;
 - ◆ Vergoeding gedeerd woongenot (naar voorbeelden Motorjacht ECLI:NL:HR:2008:BF1042 en Dakar Rally ECLI:NL:HR:2005:AR6460)

Jurisprudentie aardbevingen

◆ Omkering bewijslast:

- ◆ Bij fysieke schade aan gebouwen en werken, die naar haar aard redelijkerwijs schade door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn, wordt vermoed dat die schade veroorzaakt is door de aanleg of de exploitatie van dat mijnbouwwerk.

◆ “Voorshands oordeel” (Arbiter) breder toepassingsbereik:

- ◆ In het relevante gebied, meerdere aardbevingschades en behoort tot “de typische gevolgen van aardbevingen”

Afsluiting

- ◆Schade door bodembewegingen vaker dan je denkt
- ◆Lagere overheden vaak betrokken
- ◆Zorgvuldigheid voorkomt aansprakelijkheid
- ◆Aardbevingsjurisprudentie gaat navolging vinden op andere terreinen

